Ministerie van Defensie

Aan	STASDEF
Van	DGB
Afgestemd met	HDFC, DCo, DJZ, CDS, EZK, BZ
In afschrift aan	MINDEF

TER BESLISSING

Datum
21 september 2026

Onze referentie
MINDEF20260063935

Opgesteld door
[redacted]
@mindef.nl

Aantal bijlagen
1

Nota

Defensie actieplan Nederlandse supervezelindustrie

Aanleiding

- De supervezelindustrie, onderdeel van de chemie-materialensector, is essentieel voor de leveringszekerheid voor en inzet van de krijgsmacht.
- De supervezelindustrie in Nederland staat momenteel onder druk. Defensie ziet daarom noodzaak om meer controle uit te oefenen op de Europese herkomst en productielocatie van deze halffabricaten.
- Op 13 juli jl. zijn door meerdere Kamerleden vragen gesteld over het bericht dat Defensie scherfvesten wil afnemen van Chinees-Israëlische makelij. Hierover heeft ook berichtgeving in de media plaatsgevonden.
- U heeft op 27 mei 2026 de Tweede Kamer geïnformeerd[1] over de bredere kabinetsaanpak met betrekking tot de chemie- en materialensector voor Defensie en de bijbehorende actieagenda.
- De Kamerbrief zet uiteen welke stappen zijn gezet voor het zekerstellen van de leveringszekerheid van supervezels voor de krijgsmacht en het behoud van de Nederlandse supervezelindustrie in het kader van deze actieagenda.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met het verzenden van bijgevoegde Kamerbrief.

Kernpunten

- De actieagenda ‘Chemie en Materialen’ voor Defensie geeft Nederland handelingsopties om de Nederlandse chemische en materialensector beter te benutten voor defensiedoeleinden, specifiek op het gebied van munitiegrondstoffen en geavanceerde materialen, waaronder supervezels,
- De Kamerbrief beschrijft per actielijn welke stappen door Defensie zijn gezet.
  1. Behoud toegang tot basischemicaliën.
     - Defensie en EZK zetten in op het borgen van een gelijk internationaal speelveld voor de basischemie, via een gecoördineerde Europese aanpak.
  2. Inzetten op strategisch relevante assets
     - Defensie gaat de leveringszekerheid van de supervezelindustrie voor de krijgsmacht versterken. We gaan deze cruciale Europese industrie behouden, waarmee we ongewenste afhankelijkheden van derde landen verminderen. Ook voert Defensie gesprekken met leveranciers van eindproducten in lopende opdrachten over de herkomst van de door hen gebruikte supervezels.
     - Defensie heeft daarom een plan ontwikkeld ter bescherming van de supervezelindustrie, om hen te beschermen en internationaal te positioneren.
     - Defensie heeft, in goede afstemming met de ministeries van EZK en BZ, Europese herkomsteisen voor supervezels geformuleerd die worden ingezet bij aanbestedingen (of bij lopende contracten) voor militaire producten waar supervezels in verwerkt zijn.

[1] Kamerstukken II 2026, 27830-490.

uitgangspunt is gebruik te maken van Nederlandse of Europese leveranciers, tenzij hiervoor juridische belemmeringen zijn of deze bedrijven door onterechte prijsopdrijving hiervan misbruik maken.
    - Ook bepleit Defensie de capaciteiten van de supervezelindustrie in internationaal verband.
    - Defensie werkt samen met MinEZK aan ontwikkeling van een breder palet van soortgelijke stappen voor andere componenten en halffabricaten waarvan de leveringszekerheid geborgd moet worden.
    - Er is een haalbaarheidsstudie opgestart om te onderzoeken hoe de supervezelindustrie verder kan worden beschermd en opgeschaald. Resultaten worden in Q1 van 2027 verwacht.
3. Inzetten op innovatie en het innovatie-ecosysteem
    - Defensie heeft samen met KGG een innovatiecall van € 3,8 miljoen gepubliceerd om publiek-private samenwerking voor onderzoek en innovatie te stimuleren. Deze is door ChemistryNL uitgezet. Naar verwachting worden de winnende consortia begin volgend jaar bekend gemaakt.

- De Kamerbrief verwijst verder naar het deelprogramma Weerbare Toeleveringsketens dat onderdeel uitmaakt van het Nationaal Programma Defensie Industrie en Innovatie (NPDII). Dit deelprogramma heeft als doelstelling de Defensie toeleveringsketen weerbaarder te maken door onder meer de leveringszekerheid van grondstoffen te vergroten. Het NPDII wordt in Q4 2026 aan de Tweede Kamer gepresenteerd.
- Deze Kamerbrief wordt gelijktijdig gepubliceerd met de beantwoording van de Kamervragen die op 13 juli jl. zijn gesteld. In de beantwoording daarvan wordt ingegaan op de casus die aanleiding gaf tot het stellen van deze vragen.

Toelichting

Financiële overwegingen

Het opnemen van herkomsteisen en het inzetten van deze eisen bij aanbestedingen, brengt het risico van hogere projectkosten met zich mee. In voorkomend geval worden de meerkosten binnen de eigen begroting opgevangen.
Voor structureel hogere kosten moet dekking zijn. Als er geen additioneel budget beschikbaar is of komt, dan heeft voorliggende keuze mogelijk effect op de kwaliteit of kwantiteit van het project, of andere geplande projecten/maatregelen en moeten keuzes worden gemaakt.

Juridische overwegingen

Het opnemen van herkomsteisen is conform Europese regelgeving op het gebied van het aanbestedingsrecht alleen mogelijk onder zeer strikte voorwaarden. Er moet goed worden onderzocht of het opnemen van dergelijke eisen in het inkoopbeleid ook daadwerkelijk uitvoerbaar zal zijn bij het verwerven van de betreffende eindproducten, omdat -voor zover bekend- dit nog niet eerder in rechte is getoetst. Wanneer in een concreet project het stellen van dergelijke herkomsteisen met succes in rechte zou worden aangevochten zal dit kunnen leiden tot financiële consequenties en vertragingen voor het betreffende project.

Overweging in uitvoering

Een uitvoeringstoets is noodzakelijk om te bezien of er juridisch voldoende werkbare mogelijkheden zijn om de herkomsteisen effectief af te kunnen dwingen, deze is tot nu toe niet uitgevoerd.
Het is cruciaal om de mogelijkheid te behouden om af te wijken van de herkomsteisen wanneer te significante prijsstijgingen of een te groot risico voor de leveringszekerheid wordt voorzien. Indien additioneel budget benodigd is om de kwaliteit en kwantiteit van het project te garanderen, kan dit leiden tot keuzes in andere geplande projecten.

Communicatie

DCo streeft naar media-aandacht naar aanleiding van de brief. Communicatie wordt voorbereid in samenwerking met DCo.

Eerdere ontwikkelingen

In de Kamerbrief 'Update versnelling opbouw industrie, innovatie en kennis voor Defensie', d.d. 6 oktober 2025 (Kamerstuk 36800-X-11) heeft Defensie het belang van de Nederlandse chemische sector toegelicht en de studie naar munitiegrondstoffen en de actieagenda aangekondigd bij de Tweede Kamer. In de Kamerbrief 'Kabinetsaanpak chemie en materialen voor Defensie', d.d. 27 mei 2026 (Kamerstuk 27830-490) heeft Defensie de uitkomsten van voornoemde studie en de appreciatie van het Kabinet daarop toegelicht.